

Рід князів Гойських, який тісно пов'язаний з нашою Гощею, позаяк тут ще в XIV ст. осів його засновник, хрещений магометанин Мурза Курдей-хан, репрезентований яскравою плектюдо політичних і державних діячів, відомих меценатів і просвітителів середньовіччя. Одна з його представниць, Ганна Гойська, була не лише засновницею Почаївського монастиря, а й передала йому чудотворну ікону Божої Матері, подаровану їй грецьким митрополитом Неофітом.

Та не всі знають про подальшу долю княгині Ганни та, зокрема, де вона похована. З цього приводу цікаво буде прочитати рапорт настоятеля Дорогобузько-Рясниківського приходу Якова Огібовського одному з ієрархів православної церкви. Опублікований він був у «Волинських єпархіальних відомостях» за 1 листопада 1909 р. під заголовком «До питання про місце поховання засновниці Почаївського монастиря Ганни Тихонівни Гойської».

ТАЄМНИЦІ ЦЕРКОВНОГО ПІДВАЛУ

Чи похована Ганна Гойська в Дорогобужі?

Дуже жалкую, що не можу надати певних відомостей про місце поховання ревнительки православ'я, фундаторки і титарки Почаївського монастиря Ганни Гойської. Після отримання паперу від вашого високопреосвященства я негайно приступив до огляду підвальної частини дорогобузької Успенської церкви, колишньої монастирської ще в XI ст. зруйнованої татарами, відновленої Костянтином Костянтиновичем кн. Острозьким, захопленої уніатами і затим єзуїтами в першій половині XVII ст. і лиш в 1834 р. відданої під приходуську православну церкву. Церква ця стоїть за селом, на горі, на віддалі півверсти від городищенської гори, укріпленої валами, місця проживання удільного князя Давида Ігоровича (XI ст.). Хід в підземелля знашій біля північної вівтарної стіни (вівтар спрямовано на північ) через душник, засипаний, було, землею і сміттям. В підвал я спускався

з впевненістю, що віднайду там багато домовин і домовину Ганни Гойської, і був дуже засмучений, коли знайшов його по рожнім, але з безперечними ознаками усяпалні, що тут була, позаяк три черепи, кістки і зотлілі шматки дощок від трун лежать зверху і легко витягаються із пухкої землі. Підвал відкритий тільки під вівтарем і спуск (хід) в нього був у місцезнаходженні царської брами. Чи є погребі під середньою частиною храму і притвором, сказати важко, оскільки ні всередині храму, ні зовні немає ніяких слідів їх існування. Хід з підвартарного підвалу в сусідній, що під середньою частиною храму, проробити не можна, позаяк доступ туди перегороджується старовинною стіною, що завалилась. Між іншим, такої ж будови стіни, складені з плиток із рожевою, а не білою замазкою-зв'язком, є внизу південної і західної стін та свідчать про надзвичайну древність Дорогобузького храму.

Від однієї дряхлої старухи, згідно повідомлення їй покойним дячком, я довідався, що домовини з-під вівтаря у 50-х роках минулого століття витягнуті і закопані на колишньому монастирському цвинтарі, біля північно-східної стіни церковної огорожі. Відшукати їх не важко, але й марно, оскільки, безперечно, вони зотліли, а без них визначити не можна, яка з кісток — Гойської. Якщо необхідно визначити місце поховання, а не знайти самі кістки її, то, в разі знаходження достовірних історичних даних про поховання її в Дорогобужі,

ка як іменита бояриня, за звичаєм свого часу, повинна була бути похована тільки у храмі. Можливість поховання її в Дорогобузькій церкві пояснюється наступними обставинами. На віддалі 10 верст від Дорогобужа знаходиться м. Гоща, родове гніздо Гойських. Можливо, Ганна решту своїх днів провела у своїх родичів і, не бажаючи скласти свої кістки в Гощі, яка була ненадійною для православ'я, оскільки тут утвердились наприкінці її життя соціаніси, і не мала в ту пору свого монастиря, котрий виник тут в ім'я св. арх. Михаїла тільки в 1638 році, через 21 рік після смерті Ганни, заповідала поховати себе в найближчому православному Дорогобузькому монастирі.

В Гощі ще недавно жив поміщик Злотницький, шанувальник старовини і знавець історії рідної йому Гощі. Виїжджаючи з Гощі, він віддав на довічне зберігання в будинок місцевого священика портрет Ганни Гойської і картини зображенням чудес від Почаївської ікони Божої Матері, вивезені архімандритом Віталієм минулого року в Почаїв. Я написав до п. Злотницького з проханням повідомити мені, звідки він роздобув портрет і картини і чи відомо йому що-небудь з питання про могили Гойської, яка цікавить ваше високопреосвященство. Якщо п. Злотницький відповідить мені, то лист його я надішлю вашому високопреосвященству.

Свящ. Яків Огібовський.

Від редакції. Цей, без сумніву, сенсаційний для нашого краю рапорт слугуватиме нам керівництвом до дії. Тому невдовзі у Почаївську лавру введучий «Кравецзнавця» надішле лист із запитом про наявність в обителі заданого вище портрета Ганни Гойської та проханням, якщо це можливо, зробити з нього фото для подальшого вміщення знімка в райгазеті, позаяк, крім Регіни Гойської (Соломирецької), ніхто з широкого загалу читачів ще не бачив інших зображень представників цієї древньої шляхетської фамілії...

Паралельно буде зроблена спроба розставити крапки над «і» в історії з визначенням місця поховання княгині Ганни. Бо, можливо, священик Огібовський все ж отримав відповідь від поміщика Злотницького і просянив картину, а ця інформація зберігається в Почасві...